

## ODKLAD PŘEDČASNÝCH VOLEB

### Stížnost Miloše Melčáka - hlavní argumenty

Stěžovatel tvrdí aktuální zásah rozhodnutím orgánu veřejné moci do svého základního politického práva, chráněného ústavou a domáhá se jeho zrušení. Jako poslanec, zvolený do Poslanecké sněmovny Parlamentu pro volební období 2006 až 2010, takový zásah spatřuje v rozhodnutí, jímž prezident republiky vyhlásil volby do sněmovny na dny 9. a 10. října 2009. Stěžovatel současně navrhuje zrušení ústavního zákona č. 195/2009 Sb., neboť tvrdí, že je v rozporu s ústavním pořádkem České republiky.

### Odůvodnění:

Volební období poslance je čtyřleté (čl. 16 (1) Ústavy). Dle ust. čl. 25 písm. b) Ústavy, zaniká mandát poslance uplynutím volebního období. Dle čl. 17 Ústavy, volby do obou komor se konají v třicetidenním období před uplynutím volebního období. V jiném termínu, než nejméně třicet dnů před uplynutím pravidelného volebního období se volby konají jen v případě, že sněmovna byla rozpuštěna. Termínu voleb, určenému rozhodnutím prezidenta republiky na základě shora zmíněného ústavního zákona nepředcházelo rozpuštění sněmovny a není určen v třicetidenní lhůtě předcházející uplynutí volebního období. Rozhodnutí prezidenta republiky ze dne 1.7. 2009 je zásahem orgánu veřejné moci od základního politického práva stěžovatele dle čl. 21 Ústavy.

Bylo již uvedeno, že délka volebního období je stanovena ústavou jako čtyřletá. Zánik mandátu poslance rovněž; z taxativně vyjmenovaných okolností, s nimiž je zánik mandátu spojen, je pro tuto věc relevantní ust. čl. 25 b) Ústavy, tedy zánik mandátu skončením volebního období. Způsoby skončení volebního období jinak, než uplynutím jeho pravidelné doby Ústava výslovně upravuje v podobě rozpuštění sněmovny. Nezná však - a nepřiznává parlamentu působnost - retroaktivního zkrácení volebního období v jeho průběhu.

Ústavní zákon č. 195/2009 Sb. je formálně zákonem ústavním; materiálně však se ústavnímu pořádku přičí a ve skutečnosti ústavní pořádek suspenduje; ad hoc, právě pro jedno určité volební období; odkládá jeho účinnost po

dobu, libovolně zvolenou momentální kvalifikovanou většinou poslanců a senátorů. V tomto smyslu nejde o zákon, jenž Ústavu mění či doplňuje (čl. 9 (1) Ústavy). Výslovný rozpor spočívá v tom, že mění podstatnou náležitost právního a demokratického státu, jež je ve smyslu ust. čl. 9 odst. 2 Ústavy nezměnitelná. Touto náležitostí zde je podřízení volné soutěže politických sil stejným a zejména předem stanoveným pravidlům.

Dle čl. 9 (1) Ústavy, ta může být doplňována či měněna ústavními zákony. Bez ohledu k uvedenému shora; byly-li by součástí ústavního pořádku všechny ústavní zákony, přijaté po účinnosti Ústavy, tedy zákony Ústavu měnící a doplňující, ústavní zákon č. 195/2009 Sb. ani v tomto smyslu součástí ústavního pořádku není. Neboť Ústavu nemění, ani nedoplňuje, ale její určité ustanovení (o délce volebního období) pro určité volební období suspenduje a to retroaktivně a ponechává je beze změny pro všechna volební období další. Suspendovanou ústavní úpravu pak nahrazuje jen pro toto volební období pravidlem ad hoc, na základě mocenské dohody určitých politických sil.

Další rozpor se samozřejmou vlastností právní normy v demokratickém právním státu je, že je účinná do budoucna. Zákaz retroaktivity zákona, výslovně formulovaný i v českém zákonodárství, kupříkladu trestním, musí se vztahovat i na zákony ústavní. Napadeným ústavním zákonem došlo k zpětné úpravě volebního období v jeho průběhu; volební období počalo jako čtyřleté a zpětně bylo upraveno jako zhruba tříleté.

Bylo již uvedeno, že ústavní zákon o zkrácení volebního období je založen na ústavnímu pořádku nekonformním výkladu ustanovení ústavního pořádku. Jeho podstatou je výklad ústavního pořádku v tom smyslu, že ústavou lze kodifikovat vše, co získá ústavní většinu, bez ohledu k ustanovení o nezměnitelnosti základních náležitostí demokratického právního státu, že základním hodnotovým kritériím Ústavy odpovídají její retroaktivní ad hoc změny, pouze pro jednu příležitost. To je však v rozporu s již citovanými ustanoveními Ústavy, s požadavkem obecnosti a obecné platnosti ustanovení Ústavy.

## REAKCE NA ODLOŽENÍ ROZHODNUTÍ ÚS

### Odůvodnění Ústavního soudu

Vycházejí z obsahu ústavní stížnosti ve spojení se závěry vyvozenými judikaturou Evropského soudu pro lidská práva, tj. z toho, že „soudy se musejí při aplikaci procesních pravidel vyhnout jak přehnanému formalismu, který by zasahoval do zásad spravedlivého procesu, tak i přílišné pružnosti, která by naopak vedla k odstranění procesních podmínek stanovených zákonem,“ posoudil Ústavní soud ústavní stížnost stěžovatele z pohledu pojetí právního petitu jako návrh, jímž se stěžovatel domáhá i odkladu vykonatelnosti rozhodnutí prezidenta.

Minimální časový prostor vymezený okamžikem zahájení řízení v posuzované věci a naplněním normy opatření, jež dle předkladatele zakládá tvrzenou protiústavnost, neumožňuje Ústavnímu soudu uplatnit Ústavou mu svěřenou kompetenci v oblasti konkrétní kontroly norem.

Jedinou alternativou jejího uplatnění je proto odklad vykonatelnosti ústavní stížnosti napadeného. Ústavní soud přitom neshledal žádné okolnosti, jež by svědčily o veřejném zájmu, který by odkladu vykonatelnosti bránil.

### Reakce ústavních právníků

„Nemyslím si, že je Ústavní soud oprávněn znemožnit fungování demokratického státu založeného na volbách,“ uvedl profesor ústavního práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy **Václav Pavlíček**. „Aby soud znemožnil volby, je pro mě šokující,“ dodal.

Ústavní soud je však ve výjimečných případech oprávněn zrušit jako protiústavní i ústavní zákon, pakliže dospěje k přesvědčení, že je jím torpédováno materiální ohnisko ústavy, soudí soudce Nejvyššího správního soudu **Vojtěch Šimíček**.

Podle slov ústavního právníka **Jana Kysely** pro ČT, není pravděpodobné, že by se volby stihly do termínu 9.-10. října jakkoliv připravit. „Pokud Ústavní soud nerozhodne příští (tedy aktuální – pozn. aut.) týden, což není úplně pravděpodobné, tak předčasné volby reálné nejsou,“ řekl Kysela.

Je to velmi vážné varování ze strany Ústavního soudu, řekl iHNed.cz **Jiří Hřebejk**, expert na ústavní právo. ÚS podle něj sice nemůže posuzovat správnost či dokonce měnit ústavní zákony (tím je i

ten, který zkracuje volební období současných poslanců), ale přesto může svým rozhodnutím velmi zkomplikovat průběh předčasných voleb.

Podle profesora **Aleše Gerlocha** má rozhodnutí soudu několik vad. „Především Ústavní soud nemůže rozhodovat bez návrhu v této věci. Stejně tak nezohlednil dostatečně veřejný zájem a již vynaložené náklady na volby,“ kritizoval vyjádření soudu. Rozhodnutím soudu byl právník podle svých slov překvapen. „Původně bylo oznámeno, že navrhovatel nežádá o urychlené projednání svého návrhu. Nežádal ani o předběžné opatření, ani o odložení vykonatelnosti rozhodnutí prezidenta republiky o vyhlášení voleb,“ podotkl Gerlich.

**Návrh expertní skupiny politických stran na teoretický harmonogram schvalování obecné novely Ústavy (poslanecký tisk č. 16 – rozpuštění Sněmovny prezidentem, pokud se na tom Sněmovna usnese ústavní (3/5) většinou (120 poslanců), místo původně navrhovanou většinou všech (101 poslanců) a cesty k předčasným volbám**

- úterý **8.9.2009** - vrácení návrhu (poslanecký tisk č. 16 do druhého čtení a opakované druhé čtení v Poslanecké sněmovně
- čtvrtek **10.9.2009** - třetí čtení návrhu v Poslanecké sněmovně, postoupení Senátu
- pondělí **14.9.2009** - projednání a schválení na plénu Senátu, podpis návrhu předsedou Poslanecké sněmovny a postoupení prezidentu republiky
- úterý **15.9.2009** - podpis prezidenta republiky a předsedy vlády, postoupení Ministerstvu vnitra k publikaci ve Sbírce zákonů, publikace ve Sbírce zákonů a nabytí účinnosti
- středa **16.9.2009** - zasednutí Poslanecké sněmovny, přijetí usnesení o rozpuštění Sněmovny ústavní většinou nejméně 120 poslanců, doručení usnesení prezidentu republiky, rozhodnutí prezidenta republiky o vyhlášení voleb
- zkrácení lhůt podle volebního zákona č. 247/1995 Sb. na 45 dnů
- týden rezerva
- možnost konání voleb v pátek a sobotu **6.-7.11.2009**

Zdroje: [www.aktualne.cz](http://www.aktualne.cz), [www.ceskenoviny.cz](http://www.ceskenoviny.cz), [www.idnes.cz](http://www.idnes.cz), [www.ihned.cz](http://www.ihned.cz), [www.ct24.cz](http://www.ct24.cz), [www.novinky.cz](http://www.novinky.cz)